

Turvataan ruokaketjun toimivuus kaikissa oloissa

Suomalainen elintarvikemarkkina on eurooppalaisittain poikkeuksellisen keskittynyt. Kaksi suurinta kauppaketjua hallitsee yli 80 prosenttia päivittäistavara-kaupasta. Se tekee maataloustuotannosta ja elintarviketeollisuudesta riippuvaisia päivittäis-kaupasta.

Kattavaa tietoa markkinoiden kehityksestä ei ole saatavana

Viime vuosina kaupan omien tuotemerkkien (private label -tuotteet, PL) osuus on kasvanut huomattavasti, ja niistä on tullut merkittävä osa Suomen päivittäistavara-kauppaa. Kasvu johtuu sekä kuluttajien hintavetoisuudesta että tukku- ja vähittäiskaupan vahvoista kytköksistä toisiinsa. Kaupan omien merkkien markkinaosuudet ovat Suomessa toistaiseksi pienempiä kuin muissa Euroopan maissa, mutta kaupan tavoitteena on osuuden kasvattaminen.

Omat merkit tarkoittavat kaupalle kaksoisroolia: kauppa on samaan aikaan omien merkkisensä valmistaja ja niiden kanssa kilpailevien brändien myyjä. Sen vuoksi on tärkeää varmistaa suoja yritysten liikesalaisuuksille ja estää mahdolliset väärinkäytökset, kuten luottamuksellisen tiedon hyödyntäminen tai omien tuotemerkkien suosiminen.

Yksi ongelma Suomen elintarvikemarkkinoilla on markkinatiedon läpinäkyvyyden puute. Käytössä ei ole järjestelmää, joka mahdollistaisi avoimen ja kattavan päivittäistavaramarkkinoiden, erityisesti PL-tuotteiden markkinaosuuden seuraamisen. Päivittäistavara-kauppa PTY ry:n raportti myyntitiedoista ei kata private label -tuotteiden markkinaosuutta eikä koko markkinaa riittävän yksityiskohtaisesti. Se heikentää elintarvikeyritysten mahdollisuuksia seurata markkinoiden kehitystä ja arvioida omaa kilpailuasemaansa.

Markkinalähtöisessä ruokaketjussa tarvitaan tasapuolista riskinjakoa ja toimivaa kilpailua. Niistä hyötyvät sekä ketjun toimijat että kuluttajat. Toimiva elintarvikemarkkina turvaa Suomen huoltovarmuuden.

Euroopan komission työohjelmassa esiin nostettu kielto myydä alle tuotantokustannusten johtaisi jäykkään kustannusperusteiseen hinnoitteluun, lisääisi koko ketjun hallinnollista taakkaa ja heikentäisi ruuantuottajien mahdollisuuksia reagoida markkinasignaaleihin. Sääntöä olisi mahdotonta toimeenpanna yhdenmukaisesti EU:ssa ja se heikentäisi eurooppalaisen ruuantuotannon kilpailukykyä sisämarkkinoilla ja viennissä.

Ruokaketjun toimivuus paranee, kun

- Varmistetaan, että tuoreen elintarvikemarkkinalain uudistuksen tavoitteet toteutuvat. Puututaan tarvittaessa epäkohtiin viranomaisohjeistuksella tai lainmuutoksilla.
- Tehdään elintarvikemarkkinalaista entistä helpommin sovellettava ja toteutetaan selvitys lain vaikuttavuudesta.
- Jaetaan ruokaketjun sopimusesopuolille yhteistä tietoa ja tilannekuvaa kysynnän ja kustannusten kehityksestä.
- Käynnistetään PL-tuotteiden osuuden ja kotimaisuusasteen tilastointi tuoteryhmittäin sekä julkisten hankintojen kotimaisuusasteen tilastointi.

- Jaetaan kysyntätietoa kuluttajien ostokäyttäytymisestä tavarantoimittajille ja maatalouden toimijoille, jotta ne voivat suunnitella omaa toimintaansa tulevaisuuden kysyntään vastaamiseksi.
- Turvataan ruokaketjun markkinaehtoisuus. Ei kielletä tuotteiden myyntiä alle tuotantokustannusten.
- Uudistetaan julkisten hankintojen sopimusehtoja niin, että ne huomioivat ruokaketjun erityispiirteet, kuten sopimushintojen tarkistamisen.
- Varataan riittävä rahoitus julkisiin elintarvikehankintoihin terveellisen ja monipuolisen joukkoruokailun turvaamiseksi.

Lisätietoja:

Yhteiskuntasuhdejohtaja Jukka Ihanus, puh. 050 463 9929, jukka.ihanus@etl.fi

Ekonomisti Bate Ismail, puh. 040 526 0942, bate.ismail@etl.fi

Elintarviketeollisuusliitto ry

www.etl.fi